27/08/2022

Δύο άγιοι αλληλογραφούν. Χρυσόστομος Σμύρνης και Πενταπόλεως Νεκτάριος

/ Γνώμες

- *Του Μητροπολίτη Σουηδίας Κλεόπα*

Στην επέτειο των 100 ετών από το μαρτυρικό τέλος του αγίου εθνοϊερομάρτυρος Χρυσοστόμου Σμύρνης, ας μου επιτραπεί, να καταθέσω ευλαβικώς στην σεβασμία μνήμη του, την ανέκδοτη αλληλογραφία που ανεκάλυψα προ ετών, η οποία αντηλλάγη μεταξύ του αγίου Χρυσοστόμου και του αγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως του εν Αιγίνη, στα αρχεία της εκκλησιαστικής Ριζαρείου σχολής και αφορά τον ρόλο που διαδραμάτισε ο άγιος Νεκτάριος, ως διευθυντής της εν λόγω σχολής, στην μάχη του ελληνορθοδόξου γένους μας υπέρ της μακεδονικής γης, τα έτη 1900-1909.

Η συμβολή της Ριζαρείου στον μακεδονικό αγώνα συνοψίζεται: α) στην χορήγηση

εκ μέρους του πολυμελούς συμβουλίου υποτροφιών της Ριζαρείου περιουσίας σε νέους Μακεδονόπαιδες υποψηφίους κληρικούς, β) στην συλλογή εράνων υπέρ των Μακεδόνων και γ) στην τέλεση μνημοσύνων υπέρ των πεσόντων Μακεδονομάχων.

Η δράσις της Ριζαρείου υπέρ του μακεδονικού αγώνος άρχισε πριν το 1904 -έτος ορόσημο για την τελευταία φάση του αγώνος- και συγκεκριμένα τον Δεκέμβριο του 1899. Πιστεύουμε, ότι σ' αυτό συνέβαλε η ανάρρησις του Γερμανού Καραβαγγέλη στον μητροπολιτικό θρόνο Καστορίας.

Ο Γερμανός, προτού εκλεγεί Καστορίας, έφερε τον τίτλο του επισκόπου Χαριουπόλεως. Μετά τον θάνατο του πατριάρχου Αλεξανδρείας Σωφρονίου του Δ΄, το 1899, ο Γερμανός υπήρξε συνυποψήφιος με τον άγιο Νεκτάριο για τον χηρεύοντα τότε πατριαρχικό θρόνο Αλεξανδρείας.

Η πολιτική κατάστασις στην Ελλάδα ευνόησε την εκλογή ως πατριάρχου του μητροπολίτου Φωτίου Περόγλου. Έτσι, ο μεν Γερμανός Καραβαγγέλης εξελέγη το 1900, από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, μητροπολίτης Καστορίας, ο δε άγιος Νεκτάριος συνέχισε την διακονία του στην Ριζάρειο σχολή.

Η προσωπική γνωριμία του Γερμανού με τον άγιο Νεκτάριο, συνέβαλε αποτελεσματικά στην συνεργασία που ανεπτύχθη μεταξύ τους, προς όφελος του αγωνιζομένου τότε γένους μας υπέρ της προασπίσεως της ελληνικότητος της Μακεδονίας.
Από τα στοιχεία που έχουμε στην διάθεσή μας, προσδιορίζουμε τον Δεκέμβριο του 1899, ως την έναρξη συμπαραστάσεως της Ριζαρείου υπέρ του μακεδονικού αγώνος. Ο μητροπολίτης Πενταπόλεως υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής του μακεδονικού αγώνος.

Η εκ μέρους καθηγητών και μαθητών της Ριζαρείου αποστολή οικονομικής ενισχύσεως υπέρ του μακεδονικού αγώνος αποδεικνύει το πόσο είχε επιδράσει στην ζωή και την λειτουργία της σχολής ο εθνικός αγώνας.

Είναι συγκινητικό το περιεχόμενο της από 21ης Φεβρουαρίου 1905 επιστολής του αγίου Νεκταρίου προς το διοικητικό συμβούλιο της σχολής, όπου ο άγιος Νεκτάριος ζητά την συνδρομή τους στον έρανο που πραγματοποιήθηκε.

"Ἐνεργηθέντος ἐράνου ὑπέρ τῶν Μακεδόνων μεταξύ τῶν Καθηγητῶν καί μαθητῶν τῆς σχολῆς καί εἰσπραχθέντος ποσοῦ ἐκ δρχ 155, πρίν ἤ ἀποστείλωμεν τοῦτο εἰς τήν Ἐπίκουρον Ἐπιτροπείαν προτείνομεν εἰς Ὑμᾶς, ἐάν εὐαρεστηθῆτε, νά προσθέσητε καί Ὑμεῖς εἰς τό διαληφθέν ποσόν."

Θα αναφερθούμε τώρα στην επιστολή του εθνοϊερομάρτυρος Χρυσοστόμου

Σμύρνης προς τον σύγχρονό του, άγιο Νεκτάριο. Ο άγιος Χρυσόστομος, με την ιδιότητα τότε του μητροπολίτου Δράμας, απηύθυνε την από 28ης Ιουλίου 1907 επιστολή του προς τον διευθυντή της Ριζαρείου, λέγοντάς του ότι θα στείλει στην σχολή έναν χρηστοήθη νέο να εκπαιδευθεί. Ο Χρυσόστομος εξυμνεί στην επιστολή που ακολουθεί την “ἐγνωσμένην”, όπως την αποκαλεί, “διορατικότητα” του αγίου Νεκταρίου, δια της οποίας κατανοεί την ανάγκη πεπαιδευμένων κληρικών στην επαρχία του πρώτου.

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ Διευθυντά τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς Ἅγιε Πενταπόλεως Κύρ Νεκτάριε,

Τό χριστιανικόν μου πλήρωμα διψᾶ οἱ δέ ἐργάται τοῦ θερισμοῦ ὀλίγοι. Ἔχομεν σπάνιν πεφωτισμένων λευϊτῶν ἵνα ἐξυψῶσι τό φρόνημα τῶν χριστιανῶν καί ὑπερασπίζωνται μετά λόγου καί ἀποτελεσματικότητος τό ποίμνιον ἀπό τῶν ἐπιτιθεμένων λύκων. Θά ἀδικήσω τήν ἐγνωσμένην διορατικότητα ὑμῶν ἂν θελήσω διά πλειόνων νά σᾶς παραστήσω τήν ἀνάγκην ταύτην. Διά τοῦτο ἄνευ πολλῶν λόγων καί παρακλήσεων σᾶς εἰδοποιῶ ὅτι θά στείλω ἕνα χριστοήθη καί ἔξυπνον μαθητήν ἵνα μορφώσητε αὐτόν ἐν τῇ ὑφ’ ὑμῶν διακρινομένῃ Σχολῇ δωρεάν καί ἀναμένω ταχέως μετά τῆς συγκαταθέσεώς σας τήν καταφατικήν ἀπάντησιν.
Ἐπί τούτοις διατελῶ ἀσπαζόμενος ὑμᾶς ἐν φιλήματι ἁγίῳ ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός ὁ ἐλάχιστος

+ ὁ Δράμας Χρυσόστομος Ἐν Δράμᾳ τῇ 28ῃ Ἰουλίου 1907

Το ύφος της χρυσοστομικής επιστολής πιθανόν να προκάλεσε ερωτηματικά στον παραλήπτη της. Στην πραγματικότητα, ο συντάκτης της, με ύφος φλογερό και όχι επιτακτικό, όπως αρχικώς φαίνεται, θέλει να πείσει τον αποδέκτη της επιστολής του περί της σπουδαιότητος του αιτήματός του. Γνωρίζει τους κινδύνους που διατρέχει το ποίμνιό του, “ἀπό τῶν ἐπιτιθεμένων λύκων”, όπως ο ίδιος τους αποκαλεί, γι’ αυτό και απευθύνεται στον διορατικό αδελφό ιεράρχη, ζητώντας πάραυτα την βοήθειά του. Η εν λόγω επιστολή αντανακλά τον εσωτερικό κόσμο του μάρτυρος Χρυσοστόμου, του μαχητού ιεράρχου, που θυσίασε την ζωή του στα ιερά χώματα της αλησμόνητης Σμύρνης.

Ο άγιος Νεκτάριος απήντησε στην ανωτέρω επιστολή του αγίου Χρυσοστόμου, στα τέλη Αυγούστου του 1907, παραπέμποντας την επιστολή του στο διοικητικό συμβούλιο της σχολής, που τις ημέρες εκείνες δεν συνεδρίαζε, λόγω των θερινών διακοπών.

Πρός Τήν Α. Σεβασμιότητα τόν Ἅγιον Δράμας κύριον Χρυσόστομον.

Σεβασμιώτατε,

Ἐπανελθών ἐξ Αἰγίνης, ὅπου διέμεινον παραθερίζων, ἀπαντῶ εἰς τήν ἀπό 28 παρελθόντος μηνός Ἰουλίου Ὑμετέραν ἐπιστολήν καί γνωρίζω τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, ὅτι ὑπεβάλομεν τήν Ὑμετέραν ἐπιστολήν εἰς τό Δ. Συμβούλιον τῆς σχολῆς, τό ὁποῖον μοι εἶπεν, ὅτι τήν Ὑμετέραν αἴτησιν θέλει ὑποβάλει εἰς τό Πολυμελές Συμβ. ἅμα τῇ ἐπανόδῳ τῶν μελῶν αὐτοῦ εἰς Ἀθήνας ὑπό τῶν ἐξοχῶν καί τῇ συγκροτήσει συνεδριάσεως καί θέλει ἀπαντήσει εἰς αὐτήν.

Δέξασθε τήν διαβεβαίωσιν τῆς ἄκρας πρός Ὑμᾶς ὑπολήψεως, μεθ’ ἧς διατελοῦμεν ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

Ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος

Η απέλαση του αγίου Χρυσοστόμου εκτός των ορίων της επαρχίας του από τις οθωμανικές αρχές, λίγες μέρες μετά την σύνταξη της ως άνω επιστολής του, λόγω των υποψιών που είχε προκαλέσει, η εθνική του δράση, εξηγεί τη διακοπή της ανταλλαγείσης αλληλογραφίας μεταξύ των αγίων ιεραρχών.

Η ιστορική αξία της ως άνω ανταλλαγείσης αλληλογραφίας έγκειται στο ότι επικοινωνούν, δι’ αλληλογραφίας, δύο σύγχρονοι μεγάλοι άγιοι της Εκκλησίας, η συνεργασία των οποίων απέδωσε αγλαούς καρπούς στο δοκιμαζόμενο τότε ελληνικό γένος και τους ανέδειξε συνεχιστές των μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας, φωτιστές και διδασκάλους του έθνους και απέδειξε ότι η αγιαστική Κιβωτός της σωτηρίας του ανθρωπίνου γένους, η Εκκλησία, αναδεικνύει αγίους και στους εσχάτους χρόνους!

Διαβάστε επίσης:

Ακριβής προσδιορισμός της ημερομηνίας του μαρτυρικού τέλους του Αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης